

УДК 78.031.4(477.42/.43+82):910.3:39“1972”

Юрій Рубак

ПОЛІСЬКА ЕКСПЕДИЦІЯ ЮРІЯ СЛИВИНСЬКОГО В КОНТЕКСТІ ПОДАЛЬШИХ ТЕРЕНОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ Деякі порівняльні спостереження

Аналізуються процес та результати тривалої експедиції, яку 1972 року Юрій Сливинський здійснив у кількох районах Волинської, Рівненської та Брестської областей. На основі зіставлення з численними матеріалами, які здобули його безпосередні послідовники 30-ма роками пізніше, відслідковуються часові та просторові паралелі в поліській народно-музичній традиції.

Ключові слова: Юрій Сливинський, 1972 рік, Полісся, експедиція, народна музика, порівняльний аспект.

Попри постійний етнографічний інтерес до фольклору Українського Полісся, зокрема його західної частини, поглиблені наукові студії в цій провінції розпочалися щойно наприкінці ХХ ст. Очевидно, що запізніле вивчення було безпосередньо зумовлене важкодоступністю цього осередку для дослідників провідних українських наукових центрів, які, як відомо, в основному були і залишаються пов'язаними зі Львовом та Києвом. Тому в полі зору фольклористів-першопроходців насамперед перебували рідні терени, і лише з постановкою глобальніших проблем, а відтак із виходом на ширші ареали побутування фольклорної творчості врешті-решт дійшла черга і до Великого Полісся. При цьому особлива увага до цього регіону, як тоді, так і досі, зумовлюється двома основними причинами: (1) його досить консервативною етнічною культурою порівняно з іншими українськими територіями та (2) впливовою, якщо не провідною, роллю цього терену в процесах зародження та розвитку слов'янської спільноти, що можна припускати за результатами попередніх розвідкових обстежень.

Завдяки піонерським, проте вельми вагомим етнографічним здобуткам дослідників ХІХ ст., передовсім Зоріана Доленги-Ходаковського [3], Оскара Кольберга [23], [24], Павла Чубинського [20], в арсеналі народознавців з'явився вагомий ресурс для визначення за-

гальних особливостей поліської фольклорної творчості. На початку ХХ ст. до справи увічнення місцевої народномузичної творчості активно долучилися Леся Українка та Климент Квітка, унаслідок чого з'явився збірник пісень з голосу видатної поетеси [6]. Також певну частину поліських матеріалів, зафіксованих в основному від біженців і переселенців, використав К. Квітка у своєму вже тепер хрестоматійному збірнику 1922 року [7]. Десять літ потому, 1932 року, відбулася славнозвісна поліська експедиція Філарета Колесси та Казимира Мошинського, матеріали якої тільки-но 1995 року були видрукувані під редакцією Софії Грици [13]. У цьому ряду слід також нагадати про цінний доробок Юрія Цехміструка, волинські та поліські записи якого, зроблені в 1936–1937 роках, також із значним запізненням побачили світ, а саме були видані під редакцією Богдана Луканюка й опікою Богдана Столярчука 2006 року [21]. Усі ці напрацювання послужили надійною джерельною базою для подальшого вивчення музичного фольклору великопольського масиву, а окремі з них лягли в основу поважних теоретичних розробок етномузикознавчої галузі, про що йтиметься далі.

Власне на хвилі наслідування попередників, зокрема К. Квітки, систематичну фіксацію поліського музичного фольклору в колі львівських етномузикологів започаткував Володимир Гошовський. Під час нетривалої, але вельми плідної роботи в стінах львівської консерваторії дослідник 1965 року здійснив експедицію у два населених пункти Волинської області – Заболоття та Колодяжне, зафіксувавши при цьому 109 зразків народнопісенної творчості [18]. Вибір саме цих сіл, очевидно, був зумовлений добрим транспортним сполученням із ними і, звичайно, родинними зв'язками Лесі Українки із с. Колодяжним [14], – як вже згадувалося, чимало пісень із цього осередку з голосу письменниці свого часу записав та опублікував К. Квітка. Однак, як стало зрозуміло вже в наш час, такий вибір був не зовсім вдалим, оскільки розвиток цих населених пунктів відбувався в основному завдяки переселенню сюди значної кількості мешканців навколишніх сіл, а отже, музична картина в цих осередках характеризується певною строкатістю. Навіть більше – як можна судити за найновішими музично-діалектологічними даними, с. Заболоття розташоване на стику кількох відмінних етномузичних діалектів, які мають розгалужене продовження у всіх географічних напрямках, тобто район Турського озера, найімовірніше, відіграє роль периферійного

осередку¹. Проте, як для початкової стадії обстеження Західного Полісся, здобуті В. Гошовським матеріали і понині представляють цінний етнокультурний ресурс, а в його час вони активно використовувались у наукових студіях самого етномузиколога² та в керованих ним студентських роботах. Так, уже наступного після цієї експедиції року у Львівській консерваторії була виконана перша дипломна робота, базована на здобутих у виїзді записах з Волинської області [5].

Невдовзі після В. Гошовського, 1972 року поліську експедицію провів Юрій Сливинський. І хоча на зворотному шляху було також здійснено записи у двох селах етнографічної Волині, все ж здебільшого в полі зору дослідника перебував музичний фольклор із західно- та середньополіської етнографічних областей. Достатньо змістовно організаційні моменти цієї експедиції та її загальні результати висвітлено в статті Ліни Добрянської [2]. Тому в пропонуваній публікації ця інформація подається узагальнено та з деякими уточненнями, а основна увага приділятиметься характеристиці зафіксованих музичних матеріалів, зокрема в порівнянні із записами нашого часу.

Консерваторську експедицію на Полісся під керівництвом Ю. Сливинського було приурочено до формальної нагоди – 50-річчя утворення СРСР. Поїздка відбувалася із 21 до 30 червня, хоча фактично робота тривала вісім днів, бо ж, як можна судити із нотаток в інвентарній книзі, 26 та 27 числа жодних записів не проводилося³. Загалом маршрут склав понад 800 км та пролягав дев'ятьма населеними пунктами Волинської, Брестської та Рівненської областей⁴: Заболоття (Ратнівський р-н), Велика Глуша (Любешівський р-н), Мельники, Чорняни (Малоритський р-н), Дубой, Плотниця (Столинський р-н), Сарни⁵ (Сарненський р-н), Озеряни, Панталія (Дубенський р-н). У с. Заболоття було зроблено повторні, услід за В. Гошовським, записи, до того ж лише тут робота тривала два дні; далі кожному селу зазвичай приділявся один день, а під кінець експедиції за один день

¹ Про діалектну структуру Верхньоприп'ятської низовини див.: [17, с. 10].

² Див., наприклад: [1].

³ Можна припустити, що ці два дні були відведені на екскурсійну програму, зокрема на поїздку до Брестської фортеці, що знаходилась зовсім поруч із визначеним експедиційним маршрутом і в ті часи слугувала одним із головних внутрішніх об'єктів відвідування для радянського туриста.

⁴ Див. мапу на електронному додатку до цього числа „Етномузики”.

⁵ Мається на увазі с. Сарни, яке згодом стало частиною однойменного районного центру.

навіть опрацьовувалося два села: 28.06. – Дубой, Плотниця; 29.06. – Сарни, Озеряни. Можна лишень подивуватися, як за такий короткий час вдалося дослідити віддалені поміж собою майже на 150 км населені пункти.

Аудіозапис фольклорних матеріалів здійснювався на бобінний магнітофон. На початку кожного сеансу наговорювалися основні паспортні дані, проте в цьому якась система або навіть певний порядок не простежуються. Ю. Сливинський спонтанно при ввімкненому магнітофоні дізнавався від самих виконавців про все необхідне, перепитуючи по кілька разів їхнє прізвище, ім'я та по-батькові, а також водночас налаштовувався рівень запису. Такий підхід видається не зовсім раціональним, і не тільки з огляду на дефіцит плівок у ті часи, а й тому, що як мінімум в одному випадку чути, що прізвище виконавиці зафіксовано неточно: у с. Заболоття – констатоване Ю. Сливинським „Головій” замість промовленого співачкою „Воловій”. Вік та походження (місцеві чи приїжджі) виконавців, вочевидь, збирачі не встановлювали взагалі.

Очевидно, що експедиція мала винятково розвідковий, навіть пробний характер, бо ж вузькотематичних досліджень у той час ніхто не проводив, тим більше коли йдеться про таку територію, як Велике Полісся, представлену у фольклористиці нечисленними матеріалами. Специфіка запису полягала в тому, що при опитуванні надавалася повна свобода виконавцям у виборі жанрів та самих творів. Попри те, що разом із Сливинським в експедиції перебували декілька студентів, на плівках за незначними винятками чути лише його голос¹. Спілкування з боку збирача велося у доброзичливій, розкутій манері, коли нерідко він виказував живий інтерес до почутого та надавав можливість „розкритися” виконавцям. У деяких моментах Ю. Сливинський проявляв наполегливість та просив інформантів доспівувати пісні до кінця.

У перші дні поряд із фіксацією пісенних творів частково вивідувалася деяка супровідна етнографічна інформація, зокрема, щодо перебігу весільного обряду; згодом, у другій половині експедиції,

¹ На початку кожного сеансу Ю. Сливинський контролював рівень запису, проговорюючи стандартне „один, два, три – проба”, а також інколи давав вказівки щодо регулювання сигналу. Тому можна припустити, що роль звукооператора в цій експедиції виконував хтось інший. Слід зауважити, що якість запису, з огляду на той час і на можливості техніки, відповідає достатньому рівню.

жодних розмов на плівці немає, можливо, з метою її економії або ж унаслідок насиченого графіку обстежень. Натомість як спочатку, так і далі перевага в записах надавалася пісням весільного жанрового циклу. Добре відомо, що для Ю. Сливинського ця тема була пріоритетною в науковій роботі¹. Дізнаючись в експедиції про особливості весільних ритуалів, Ю. Сливинський без остраху переслідування, дуже імовірного особливо в 1970-ті роки, спокійно вивідував подробиці про вінчання та священиків. Під кінець експедиції у Дубенському районі записувачеві вдалось натрапити на слід розвиненого тут ареалу весільних передладканок, коли в с. Озеряни він підряд зафіксував п'ять зразків цієї форми зі словами числівникового типу „Першая квітонько” та „Другая квітонько”. На жаль, йому залишився невідомим той факт, що в південно-західному напрямку від першого експедиційного пункту обстеження – с. Заболоття – простягається ще більший ареал цієї початкової весільної формули, виконуваної обов'язково до кожного весільного наспіву навіть ліричного роду. Втім, навіть на нечисленних матеріалах Ю. Сливинський дещо згодом започаткував процес дослідження передладканок [19], який активно продовжили Б. Луканюк [10] і частково автор цих рядків [15].

Попри те, що весільні твори складають більшість із зафіксованого репертуару (172 із 316), періодично фіксувалися й інші наспіви обрядового приурочення та, дещо більше, неприурочені. З-поміж обрядових пісень як мінімум в одиничних зразках у кожному селі записані зимові, інші – спорадично та зовсім нечисленно. Це, як свідчать результати сучасних досліджень, певною мірою відображає загальні пропорції співвідношення календарно- та сезонно-обрядових (жнивних) жанрів у місцевій культурі, з-поміж яких лише колядки та щедрівки ще використовувались (а частково і нині використовуються) в реальному обрядовому контексті. Інші твори, як, наприклад, жнивні, ще з часу проведення колективізації почали активно зникати з ужитку. Те ж можна сказати і про веснянки та купальські пісні, виконання яких не схвальновали ані радянська влада, ані церква. І тільки весілля завдяки своїй надзвичайно розвиненій формі та багатстві приурочених наспівів збереглося найдовше і, як можна судити зі спогадів

¹ Напевно, у той час Ю. Сливинський добре орієнтувався у типах весільних наспівів, бо ж в одному випадку, коли прозвучала ладканкова форма із невластивими для галицьких теренів 4-складовими вставками (V6₃;44;6), він упівголоса зауважив: „Цікава пісня”.

теперішніх інформантів, на початку 1970-х років ще досить часто проводилось зі збереженням традиційного сценарію та локальних етнографічних особливостей.

З інструментального фольклору, що активно функціонував у ті роки в обстежуваних районах, жодних зразків не зафіксовано. Лише під час першого сеансу в с. Заболоття Ю. Сливинський дізнався про склад місцевих інструментальних капел, а також поцікавився існуванням лірників у цій місцевості. Щодо першого, то, як не дивно, йому відповіли, що скрипалі вже не грають. Можливо, інформанти мали на увазі лише с. Заболоття, де вже не практикували скрипалі, бо ж в інших сусідніх населених пунктах ще наприкінці 1990-х років у ході наших експедицій фіксувалася гра цих музикантів, а самі вони підтверджували, що до початку 1980-х років ще обслуговували весілля¹. Стосовно лірників жінки повідомили про живого ще музиканта Комарівця із сусіднього с. Гута. Крім того, одна з інформанток наспівала фрагмент жартівливої пісні „Весілля Зайця”, виконуваної, з її слів, кимось із лірників. Можливо, мався на увазі останній із видатних поліських співців Іван Власюк із с. Залюття, розташованого в сусідньому Старовижівському районі. Кількома роками раніше, у 1968–1969 роках, його двічі записував Олексій Ошуркевич, зафіксувавши поміж іншим у достатньо цілісній формі пісню про Зайця².

Повертаючись до пісенного репертуару експедиції 1972 року, слід визнати, що навіть порівняно нечисленні з позиції сьогодення матеріали експедиції Ю. Сливинського представляють неабиякий інтерес для етномузикологічної науки, особливо якщо зіставити здобутки того часу із новішими даними. Починаючи із 1996 року, західнополіський регіон виступає об'єктом цілеспрямованих тематичних студій для співробітників ПНДЛІМЕ ЛНМА ім. М.В. Лисенка, і тому нинішні науковці цієї установи фактично в кожному з обстежених експедицією Ю. Сливинського населених пунктів, а також

¹ Один із таких скрипалів – Володимир Максимович Борисюк, 1925 р. н., – проживав у сусідньому із Заболоттям селі Тур. Іншого, досить яскравого та добре відомого в цілій окрузі виконавця із с. Велика Глуша (наступного обстеженого експедицією Ю. Сливинського пункту) – Михайла Адамовича Сергійчука, 1922 р. н., – неодноразово вже в наш час записували київські, львівські та рівненські фольклористи.

² Про І. Власюка, а також про розвинену донедавна лірницьку традицію Західного Полісся див. детальніше [9].

у прилеглих околицях, провели поглиблені дослідження та виявили значну кількість як музичної, так і супровідної етнографічної інформації¹. Усе це дозволяє відстежити паралелі та відмінності в отриманих майже з тридцятилітньою різницею в часі даних.

Насамперед звертає на себе увагу відсутність у наш час багатьох поетичних сюжетів пісень, зафіксованих на початку 1970-х років, зокрема найбільше – в необрядовій групі. До того і мелодія, і ритміка різночасових творів збігаються. Особливо слід відзначити різницю в манері виконання, коли більшість виконавців минулого часу без особливих труднощів, якісно, відкритим та гучним звуком відтворюють музичний матеріал. І хоча вік інформантів не зазначений, за цими ознаками можна судити про середній вік співаків.

У тій же манері помітна властивість деяких колишніх інформантів, в основному із с. Заболоття, співати у високому регістрі (тонким голосом), що виразно контрастує з альтовою позицією в їхніх розмовах². У наш час таке звучання трактується як фізична вада виконавиць похилого віку, з послабленими голосами, або їхня залежність від впливу академічного співу (переважно характерного для церковних хорів). Із найвідоміших сьогодні поліських співачок така теситура властива для Ганни Павляшик із с. Видричі Камінь-Каширського р-ну й Уляни Кот із с. Крупове Дубровицького р-ну. Вони обидві пройшли тривалий сценічний шлях³, отож цілком логічно можна було б припускати, що саме під впливом цього сформувалась їхня нинішня манера виконання⁴. Власне, більшість сучасних етномузикологів вважають це аномальним, новомодним мистецьким явищем, що не вартує особливої уваги в дослідників, а надто популяризаторів (вторинних виконавців) народного співу⁵. Записи з минулого свідчать,

¹ Протягом 1996–2002 років було проведено 20 експедицій та зафіксовано близько 6500 народномузичних творів на теренах Волинської та Брестської адміністративних областей.

² Особливо яскраво це проявляється у записах В. Гошовського 1965 року із с. Заболоття.

³ Г. Павляшик до того ж закінчила культосвітнє училище.

⁴ В одній із бесід з У. Кот на запитання про її незвично тихий та дещо „окультурений” спів на грамплатівці, підготованій 1985 року фірмою „Мелодія”, виконавиця повідомила, що спершу почала в традиційно гучній манері, однак змушена була притишити голос після зауваження звукооператора [цитуються приблизно, зі слів У. Кот]: «Спокойно, тётушка. Не надо кричать. Здесь всё очень хорошо слышно».

⁵ Див., наприклад: [4].

що принаймні на індивідуальному рівні в окремих осередках тонкий голос існував і колись, до того ж як поміж обрядовими, так і серед необрядових жанрів та незалежно від вікового чинника, хоча, судячи зі звукового матеріалу, це властивіше молодшим співачкам.

Стосовно фактури музичного матеріалу, очевидною закономірністю минулих часів постає розвинене та якісне багатоголосся у звичайних піснях, чого нині домогтися від пристарілих виконавців фактично нереально. У записах 1972 року яскраво проявляється розвинена гетерофонія, співачки в гучному звучанні, упевнено та стабільно – від початку до кінця твору – тримаються кожна своєї вокальної партії. В одній із відомих балад із с. Велика Глуша про „синів-корабельників” („Ой а що ж то за верба, що без кореня росла”) присутній зовсім невідомий на цих теренах у наш час т. зв. тончик (дублювання основної мелодії октавою вище).

Поміж типових форм, виявлених Ю. Сливинським та в процесі останніх експедицій, спостерігаються такі основні відмінності. Для більшості весільних мелотипів перший пункт обстеження – с. Заболоття – виступає акумулятивною зоною, де сходяться ареали кількох форм, відомих у різних частинах півночі Волинської області (переважно на сході та заході). Це могло статися як унаслідок порівняно недавнього переселення навколишніх мешканців, про що вже йшлося вище, так і значно давніше, під впливом міграційних процесів у географічно привабливу зону навколо другого після Світязя за величиною озера – Турського¹. Крім локально своєрідних весільних композицій, тут також побутують чимало типів, які характеризуються тотальним поширенням і за межами Західного Полісся. Тому Ю. Сливинський, зафіксувавши у сс. Заболоття та Велика Глуша багато весільних зразків, виявив фактично увесь звід властивих для півночі Волинської області типових форм цього жанрового циклу.

Дещо відмінну картину спостерігаємо в календарно-обрядових творах, зафіксованих експедицією 1972 року в одиничних варіантах, а отже, далеко не у вичерпному реєстрі мелотипів.

Зокрема, Ю. Сливинський, як і трохи раніше В. Гошовський, у с. Заболоття зафіксував колядку типу А-2 (R⁶11112 |11112 ||112 2 |11112) з

¹ Нині це озеро фактично перетворилося в болото. Натомість поруч із ним знаходиться невеличке, але глибоке озеро Святе (у радянський час перейменоване на оз. Дружби), яке за усною інформацією археологів було не менш привабливим для первісних поселенців.

єдиним варіантом рефрену у формі висхідного іоніка (R⁶112 2). Згодом ці дані використав В. Гошовський у своїй відомій класифікації колядок¹, а те, що на півночі Волинської області поширені значно типовіші ритмічні відповідники у вигляді диямба (R⁶12 12), а також те, що трапляються й інші групи (наприклад, хоріямба R⁶2 112), йому так і залишилось невідомим. Крім того, той же В. Гошовський писав про відсутність у західнополіському осередку колядок типу Б (із 13-складовим віршем в основі V553) [1, с. 96], яких не виявив тут ні він, ні Ю. Сливинський, однак які щонайменше в десятиох селах були зафіксовані в наш час.

З весняних форм в експедиції 1972 року було записано композицію із 12-складовим віршем (V57₂/R⁶11112 |²11112 3 3 :||), яку під час наших записів інформанти залічували до групи творів „літо”, тобто до сезонно-трудового циклу, пов’язаного з літніми землеробськими польовими та збиральницькими лісовими роботами. Проте вже в с. Велика Глуша аналогічна пісня з початковими словами „Зажурилася молодая вдовойка” позначена Ю. Сливинським як „побутова”. У цьому ж весняному циклі завдяки одному, але достатньо розгорненому за змістом зразку весняної пісні „Ой ти красна весна” (с. Велика Глуша) вдається доповнити визначений автором цих рядків ареал реліктових наспівів, гіпотетично приналежних у минулому до волочечних обрядів [16]. Йому властива структура V66;336 (семантична форма – аб;ррб) та характерний рефрен „далалом”. Дещо схожу за формою веснянку „Скаче горобейко” (V65;25 – V^Габ;ррб /R⁴11112 2 | 112 2 2 ||³2 4 |⁴112 2 2) записав Ю. Сливинський на Берестейщині, у с. Плотниця. Під час пізніших експедицій таких зразків виявлено не було, натомість фактично ідентичний варіант у свій час в сусідньому с. Стахів зафіксував Ф. Колесса [13, с. 73-74].

Ще одне доповнення до ареалу встановлених у наш час на півночі Волинської області форм, і також рідкісного походження, можна зробити завдяки, щоправда, єдиному, записаному Ю. Сливинським зразку жнивної пісні. Це – 7-складовий тип з ритмічною структурою R⁹11112 12 :||, який в основному локалізується в трикутнику міст Ратне – Камінь-Каширський – Любешів та не відомий поза межами Верхньоприп’ятської низовини [17, с. 9]. Стосовно існування такої форми у с. Заболоття слід у майбутньому встановити, чи це служить

¹ Мається на увазі нарис „Типи українських колядок і їх структурно-ритмічні різновиди у слов’ян” [1, с. 81-139].

доповненням до основного ареалу, чи занесено в наш час переселенцями із правобережжя Прип'яті.

У вище викладеному огляді акцентувалася увага лише на певних розбіжностях, що на порівняно нетривалому часовому відтинку демонструють динаміку фольклорної традиції західнополіського осередку. Зрозуміло, що навіть у тій нечисленній кількості зафіксованих Ю. Сливинським матеріалів спостерігається багато спільностей із нашим часом, що переважно стосується сфери мелотипології. І жодним чином не ставилось за мету продемонструвати недоліки тогочасної збирацької роботи, яку з об'єктивних причин краще від цього науковця ніхто не проводив.

Фономатеріали поліської експедиції Ю. Сливинського (бобіни та оцифровані нещодавно копії) нині зберігаються у фондах ПНДЛМЕ ЛНМА ім. М. Лисенка під архівним шифром ЕК-26. Значною мірою вони поповнили підготований ним, однак так і не виданий рукопис „Весільні мелодії. Вип. 1: Полісся” від 1982 року¹, де обрядові наспіви упорядковані за типологічним принципом². Крім самого дослідника, ці записи регулярно використовували студенти у своїх наукових роботах. Зокрема під керівництвом Ю. Сливинського 1980 року студентка Лідія Уграк виконала дипломну роботу на тему „Пісенний фольклор Верхньоприп'ятського басейну”, а 1982 року Ірина Шнерх (нині добре відома дослідниця Ірина Довгалюк) підготувала конкурсну роботу „Стильові риси виконавства у пісенному фольклорі Верхньоприп'ятського басейну”. Також цим цінним джерельним ресурсом у процесі дослідження Верхньоприп'ятської низовини постійно користувався автор цих рядків.

У підсумку не зайве буде вкотре наголосити на цінності рідкісних записів свого часу, виконаних Ю. Сливинським у поліській та частково волинській етнографічних областях. Це був один із перших кроків представників львівської етномузикологічної школи на шляху системного та широкомасштабного вивчення музичного фольклору Західного Полісся, що в наші дні увінчалися виконанням трьох дисертаційних досліджень³, а також низкою публікацій та

¹ Зберігається у фондах ПНДЛМЕ ЛНМА ім. М. Лисенка.

² Згодом цю типологічну розробку вдосконалив Б. Луканюк [11].

³ Крім згаданої роботи автора, яка безпосередньо ґрунтується на обрядових піснях півночі Волинської області, 2011 року кандидатську дисертацію на матеріалі поліської скрипкової музики захистила Вікторія Ярмола [22], а 2013

тематичних розвідок. Записи з різницею фактично в одне покоління виконавців уже містять деякі суттєві відмінності, зокрема на рівні змісту (поетичного і музичного), манери співу та особливостей багатоголосся. Це обов'язково має бути враховано в процесі поглиблених аналітичних студій над народними піснями, при визначенні релевантних складових в музичному матеріалі, а також не повинно пройти повз увагу в реконструкторів автентичного співу, які у практичній формі популяризують фольклорну традицію північно-західних українських теренів.

-
1. Гошовский В. У истоков народной музыки славян : Очерки по музыкальному славяноведению / Владимир Гошовский. – Москва : Советский композитор, 1971. – 304 с.
 2. Добрянська Л. Полісько-волинські дослідження Юрія Сливинського : Експедиція Львівської консерваторії 1972 року / Ліна Добрянська // Динаміка фольклорного виконавства : матеріали науково-практичної конференції до 30-річчя кафедри музичного фольклору (Рівне, 26-27 лютого 2009 р.) / [ред. кол. Р.І. Дзвінка та ін.]. – Рівне, 2009. – С. 51-58.
 3. Доленга-Ходаковський З. Українські народні пісні в записах Зоріана Доленга-Ходаковського : З Галичини, Волині, Поділля, Придніпрянщини й Полісся / Зоріан Доленга-Ходаковський / [упоряд., текстологічна інтерпретація і коментарі О.І. Дея]. – Київ : Наукова думка, 1974. – 782 с.
 4. Ефремов Е. «Тихое пение» и «Тонкий голос» в песенном фольклоре украинцев / Евгений Ефремов // Инструментоведческое наследие Е.В. Гиппиуса и современная наука : материалы Международного инструментоведческого симпозиума, посвященного 100-летию Евгения Владимировича Гиппиуса. – Санкт-Петербург, 2003. – С. 127-129.
 5. Карпеко Л. Українські календарні пісні Волинської області : дипломна робота / Людмила Карпеко / [наук. кер. В.Л. Гошовський]. – Львів, 1966. – 58 с. Машинопис.
 6. Квітка К. Народні мелодії : [у 2 ч.] / З голосу Лесі Українки записав і упорядив Климент Квітка. – Київ 1917/1918. – Ч. 1-2. – 229 с.

року обрядові пісні суміжної підляської традиції (яка також входить до складу Західного Полісся) лягли в основу дисертаційної роботи Лариси Лукашенко [12]. Було б несправедливо оминати увагою першу в етномузикології поліську дисертацію Ірини Клименко [8], виконану значною мірою на теоретичних положеннях львівської школи, до розробки яких долучився і Ю. Сливинський.

7. Квітка К. Українські народні мелодії / Климент Квітка. – Київ : Слово, 1922. – 236 с. – (Етнографічний збірник Українського наукового товариства в Києві. – Т. II).
8. Клименко І. Мелогографія живних наспівів басейну Прип'яті : автореф. дис. ... канд. мист. : 17.00.03 / Ірина Клименко / [наук. кер. Є.В. Єфремов]. – Львів, 2013. – 20 с.
9. Лірницькі пісні з Полісся : матеріали до вивчення лірницької традиції / [записи, упоряд. О. Ошуркевича ; нотні транскрипції Ю. Рибак]. – Рівне, 2002. – 139 с.
10. Луканюк Б. Кілька заміток про т. зв. заспіви-зачини весільних ладканок / Богдан Луканюк // Третя конференція дослідників народної музики червононоруських (галицько-володимирських) та суміжних земель: Матеріали / [упорядник Б. Луканюк]. – Львів, 1992. – С. 38-45; його ж, Передладканки вздовж Ікви / Богдан Луканюк // П'ята конференція дослідників народної музики червононоруських (галицько-володимирських) та суміжних земель / [ред.-упоряд. Б. Луканюк]. – Львів, 1994. – С. 73-74.
11. Луканюк Б., Добрянська Л. Спроба мелотипології весільних ладканок і пісень західного Полісся та західної Волині / Богдан Луканюк, Ліна Добрянська // Етнокультурна спадщина Полісся / [ред.-упоряд. В.П. Ковальчук]. – Рівне, 2004. – Вип. 5. – С. 95-108.
12. Лукашенко Л. Традиційна вокально-обрядова культура Північного Підляшся : автореф. дис. ... канд. мист. : 17.00.03 / Лариса Лукашенко / [наук. кер. В.М. Коваль]. – Львів, 2013. – 19 с.
13. Музичний фольклор з Полісся у записах Ф. Колесси та К. Мошинського / [упоряд., вступ. ст., прим., пер. з пол. С.Й. Грици]. – Київ : Музична Україна, 1995. – 432 с.
14. Ошуркевич О. Родина Косачів і Волиняни : Спогади, перекази / Олексій Ошуркевич. – Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2002. – 64 с.
15. Рибак Ю. Весільні передладканки на Західному Поліссі / Юрій Рибак // Вісник Львівського університету. Серія мистецтвознавство. – Вип. 10. – Львів, 2011. – С. 148-154.
16. Рибак Ю. Вокальні мелотипи у верхньоприп'ятських волочібних обрядах / Юрій Рибак // Музика та дія в традиційному фольклорі : зб. наук. пр. / [упоряд. В. Коваль, Б.-Ю. Янівський]. – Львів, 2001. – С. 49-55.
17. Рибак Ю. Обрядові пісні Верхньоприп'ятської низовини (мелотипологія – мелогографія – культурогенеза) : автореф. дис. ... канд. мист.: 17.00.03 / Юрій Рибак / [наук. кер. Б. Луканюк]. – Львів, 2005. – 16 с.
18. Рибак Ю. Поліський фольклор у дослідженнях Володимира Гошовського / Юрій Рибак // Конференція до 85-річчя Володимира Леонідовича Гошовського (м. Ужгород). – Інтернет ресурс: archive.today/4IbyV
19. Сливинський Ю. Заспіви весільних ладканок : типи і поширення / Юрій Сливинський // Друга конференція дослідників народної музики чер-

- воноруських (галицько-володимирських) та суміжних земель : теоретичні студії / [упоряд. Б. Луканюк]. – Львів, 1991. – С. 20-29.
20. Труды этнографическо-статистической экспедиции в Зап.-Русский край, снаряженной императорским геогр. общ-вом. Юго-Западный отдел : Материалы исследования, собранные д. чл. П.П. Чубинским. – Санкт-Петербург, 1872–1879. – Т. I-VII.
 21. Цехміструк Ю. Народні пісні Волині : Фонографічні записи 1936–1937 років / Юрій Цехміструк / Джерельні матеріали та видання Б. Столярчука ; відчитання та загальна редакція Б. Луканюка. – Львів ; Рівне, 2006. – 480 с. з ілюстр., нот., CD.
 22. Ярмола В. Скрипкова традиція Рівненсько-Волинського Полісся (середовище – інструмент – репертуар) : автореф. дис. ... канд. мист.: 17.00.03 / Вікторія Ярмола / [наук. кер. Ю.П. Рибак]. – Львів, 2011. – 16 с.
 23. Kolberg O. Białoruś-Polesie / Oskar Kolberg / Z brulionów pośmiertnych przy współudziale S. Fiszera i F. Szopskiego wydał F. Tretiak. – Wrocław ; Poznań [1968]. – (Kolberg Oskar. Dzieła wszystkie. – T. 52).
 24. Kolberg O. Wołyń: Obrzędy, melodii, pieśni / Oskar Kolberg / Z brulionów pośmiertnych przy współudziale S. Fiszera i F. Szopskiego wydał F. Tretiak. – Wrocław ; Poznań, 1964. – (Kolberg Oskar. Dzieła wszystkie. – T. 36).

Юрій Рибак. Полесская экспедиция Юрия Сливинского в контексте последующих региональных исследований: некоторые сравнительные наблюдения.

Анализируется процесс и результаты длительной экспедиции, которую в 1972 году провел известный львовский этномузиколог Юрий Сливинский в нескольких районах Волынской, Брестской и Ривненской областей. На основании сопоставления с многочисленными материалами, добытыми свыше тридцатью годами спустя его непосредственными последователями, прослеживаются временные и пространственные параллели в полеской народно-музыкальной традиции.

Ключевые слова: Юрий Сливинский, 1972 год, Полесье, экспедиция, народная музыка, сравнительный аспект.

Yuriy Rybak. Jurij Slyvynskij's Polissian (Woodland) Expedition in the Context of Subsequent Regional Studies: Some Comparative Observations.

The paper analysing of the process and the results of long-term expedition by 1972 years undertaken famous Lviv ethnomusicologist Jurij Slyvynskij in several districts of Volyn, Brest and Rivne regions. Based on the comparison with numerous materials produced over 30th years later his immediate followers, traced the temporal and spatial parallels in Polissja folk music tradition.

Key words: Jurij Slyvynskij, 1972 year, Polissja (Woodland), expedition, folk music, comparative aspect.